

บทที่ 3

การลงทุน ความเสี่ยง และตลาดการเงิน

ในบทนี้เนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกจะกล่าวถึงการลงทุนและความเสี่ยง ประกอบด้วย ประเภทของนักลงทุน การลงทุนของนักลงทุน ผลตอบแทนจากนักลงทุน และความเสี่ยงในการลงทุน ส่วนที่สอง กล่าวถึงตลาดการเงิน ประกอบด้วย ตลาดเงิน ตลาดทุน บทบาทของตลาดหลักทรัพย์และการพัฒนาตลาดทุน ส่วนที่ 3 สภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ ช่วงปี พ.ศ. 2536-2548

การลงทุนและความเสี่ยง

ประเภทของนักลงทุน

ธุรกิจการลงทุนจัดแบ่งนักลงทุนออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ นักลงทุนประเภทสถาบัน (Institutional Investors) และนักลงทุนประเภทบุคคล (Individual Investors)

นักลงทุนประเภทสถาบัน (Institutional Investors)

ตามคำจำกัดความของประกาศสำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หมายถึง บุคคลต่อไปนี้ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์เพื่อเป็นหลักทรัพย์ของตนเอง หรือเพื่อการบริหารกองทุนส่วนบุคคล หรือเพื่อการจัดการ โครงการลงทุนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทประกันภัย นิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น ธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันการเงินระหว่างประเทศ ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวม นิติบุคคลที่มีเงินลงทุนในหลักทรัพย์ตามงบการเงินล่าสุดที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้ว ตั้งแต่หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป นิติบุคคลซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นนิติบุคคลถือหุ้นรวมกันเกินกว่าร้อยละ เจ็ดสิบห้าของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด ผู้ลงทุนต่างประเทศที่ไม่ใช่ผู้ลงทุนตามที่กล่าวถึงข้างต้น โดยอนุโลม ผู้ลงทุนที่ไม่ใช่ผู้ลงทุนตามที่กล่าวถึงข้างต้นซึ่งซื้อหลักทรัพย์ตามที่ผู้เสนอขายหลักทรัพย์ได้เสนอขายหลักทรัพย์นั้น ในมูลค่าตั้งแต่สิบล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้การคำนวณมูลค่าของหลักทรัพย์ดังกล่าวให้ถือเอาราคาเสนอขายเป็นเกณฑ์

นักลงทุนประเภทสถาบันข้างต้นมีลักษณะเด่นร่วมกันที่พอสรุปได้ดังนี้

1. มีเงินลงทุนจำนวนมาก จึงสามารถกระจายการลงทุนได้ในทางเลือกต่างๆ ที่กว้างขวาง
2. มีอำนาจในการต่อรองด้านราคาหลักทรัพย์ และค่านายหน้าสูงกว่า
3. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการลงทุนที่ชัดเจน
4. มีความรู้และข่าวสารข้อมูลที่ดีกว่าจึงสามารถประเมินความเสี่ยงจากการลงทุนได้ดีกว่าประชาชนทั่วไป
5. มีกระบวนการจัดการลงทุนที่เป็นระบบ ส่วนใหญ่มอบหมายให้ผู้จัดการกองทุนดูแลการจัดการลงทุน หรืออาจมีทีมงานรับผิดชอบในการจัดการลงทุนเอง
6. สิทธิพิเศษเกี่ยวกับภาษีไว้กับผู้ดูแลทรัพย์สิน (Custodian)
7. มีต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยในการจัดการลงทุนน้อยกว่า
8. มีการกำกับดูแลโดยองค์กรที่เกี่ยวข้อง

นักลงทุนประเภทบุคคล (Individual Investors)

นักลงทุนรายย่อยโดยทั่วไปมีลักษณะต่างจากนักลงทุนประเภทสถาบันที่สำคัญได้แก่

1. มีทุนทรัพย์หรือจำนวนเงินลงทุนน้อยกว่า ทำให้กระจายการลงทุนได้แคบกว่าความเสี่ยงจึงสูงกว่า
2. มีอำนาจในการต่อรองด้านราคาหลักทรัพย์ และค่านายหน้าต่ำกว่า
3. มีความรู้ความชำนาญและข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนน้อยกว่าหรือช้ากว่า

4. มักใช้บริการซื้อขาย และคำแนะนำการลงทุนของบริษัทนายหน้าค้าหลักทรัพย์ เป็น การชดเชยข้อด้อยข้างต้น

การลงทุนของนักลงทุน

แนวคิดในการลงทุนของนักลงทุนประเภทสถาบัน และนักลงทุนประเภทบุคคล อาจมีทั้งที่ เหมือนกันและแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการคาดหวังผลตอบแทน (Return Expectation) ความเสี่ยง ในการลงทุนที่พอยอมรับได้ (Acceptable Investment Risk) เป้าหมายในการลงทุน (Goal Achievement) และข้อจำกัดในการลงทุน (Investment Constraints)

แนวคิดที่เหมือนกัน

นักลงทุนไม่ว่าจะเป็นนักลงทุนประเภทสถาบันหรือนักลงทุนประเภทบุคคลธรรมดา ต้องการ ได้รับผลตอบแทนในอัตราที่สูงที่สุดจากการลงทุนที่ตนเลือก (Maximized return at assumed risk) เมื่อตนได้ระดับความเสี่ยงของการลงทุนเอาไว้ให้คงที่แล้วภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับ ทั้งหมดในตลาด

แนวคิดที่แตกต่างกัน จะอยู่ในประเด็นใหญ่ๆ ต่อไปนี้

1. ระดับความเสี่ยงที่รับได้ นักลงทุนบุคคล มักไม่ชัดเจน และไม่ระบุอย่างเป็นทางการ ขึ้นอยู่กับความพร้อมหรือความไม่พร้อมทางการเงิน พฤติกรรมความพยายามหลีกเลี่ยงความเสี่ยง และผู้ลงทุนกลุ่มนี้มักมีความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ลงทุนในขณะนั้น ๆ ค่อนข้างมาก นักลงทุน สถาบัน ประเมินได้ง่าย เพราะมีเกณฑ์วัดที่แน่นอน มักมีการระบุไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างเป็นทางการ เช่น พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้วัดความเสี่ยงในการลงทุน เช่น ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) หรือค่าสัมประสิทธิ์เบต้า (Beta Coefficient) ของผลตอบแทนจากสินทรัพย์ที่เป็นทางเลือกของการลงทุน

2. การกำหนดนโยบายในการลงทุน นักลงทุนบุคคลมักไม่แน่นอน ปรับเปลี่ยนบ่อยครั้ง นักลงทุนสถาบัน กำหนดแน่นอน มีแผนการลงทุนที่ชัดเจนให้สมาชิกทราบ จะเปลี่ยนแปลง นโยบายก็ต่อเมื่อมีมติเสียงข้างมากเท่านั้น

3. การประเมินสถานะของทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งของผู้ลงทุน นักลงทุนบุคคล รับรู้ได้ โดยการสัมภาษณ์เท่านั้น อาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้โดยไม่แจ้ง นักลงทุนสถาบัน รับรู้ได้จากงบแสดงฐานะทางการเงิน บัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือมูลค่าทรัพย์สินสุทธิแน่นอนกว่า ชัดเจนกว่า

4. การตัดสินใจในการลงทุน นักลงทุนบุคคล มีความคล่องตัวกว่า ยืดหยุ่นสูง มีอิสระในการตัดสินใจ จึงทันกาลกว่า นักลงทุนสถาบัน มีระบบ มีแบบแผน ตัดสินใจโดยคณะบุคคล จึงอาจช้ากว่า

5. ภาวะภาษีของเงินได้จากการลงทุน นักลงทุนบุคคล เสียภาษีจากเงินปันผลและดอกเบี้ย รวมถึงกำไรจากส่วนต่างของราคา ภาษีของกำไรได้รับการยกเว้น ถ้าเป็นหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ นักลงทุนสถาบัน กำไรรวมเป็นเงินได้ปลายปีเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ยกเว้นนักลงทุนสถาบันบางประเภท เช่น กองทุนรวม

ผลตอบแทนจากการลงทุน (Investment Return)

นักลงทุนทั้งประเภทบุคคลธรรมดาและสถาบัน ต่างมุ่งหวังในสิ่งเดียวกัน คือ ผลตอบแทนจากการลงทุน ในอัตราที่น่าพอใจและคุ้มค่ากับการลงทุน รวมทั้งระดับความเสี่ยงจากการลงทุนที่ต้องแบกรับ เพื่อที่นักลงทุนจะได้นำเงินลงทุนและดอกผลที่เกิดขึ้น ไปใช้ในการอุปโภคบริโภคตามเป้าหมายในอนาคต (Future Consumption) เช่น บ้านที่อยู่อาศัย เงินทุนเพื่อการศึกษาบุตร เงินเพื่อการเกษียณอายุอย่างมีคุณค่า

ปัจจัยที่ใช้ประเมินผลตอบแทนจากการลงทุน ผลตอบแทนรวมจากการลงทุน ควรจะคุ้มกับปัจจัยเหล่านี้

1. ระยะเวลาที่ใช้ในการลงทุน
2. อัตราผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุน โดยพิจารณาถึงต้นทุนของการอุปโภคบริโภคตามเป้าหมายในอนาคต (Future Consumption) ที่อาจเพิ่มขึ้นในระหว่างที่ลงทุน ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนไป เช่น อัตราเงินเฟ้อ เป็นต้น

3. การเสียโอกาสที่ยังไม่ได้ใช้เงินทันทีในวันนี้ แต่ต้องชะลอออกไปใช้จ่ายในอนาคตแทน
4. ระดับความเสี่ยงจากการลงทุนที่อาจเกิดผลขาดทุนได้ ประเด็นที่แตกต่างกันบ้างก็คือ สำหรับนักลงทุนประเภทสถาบันแล้วผลตอบแทนหรือประโยชน์จากการลงทุน จะตกอยู่กับคนหมู่มาก ซึ่งอาจจะเป็นผู้ถือหุ้น หรือผู้ถือหุ้นรายย่อย หรือพนักงานลูกจ้าง

ความเสี่ยงในการลงทุน

ความเสี่ยง คือ การที่ผลตอบแทนจริง (Actual Return) ที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนมีโอกาที่จะเบี่ยงเบนหรือแตกต่างไปจากผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนนั้นคาดหวังไว้ (Expected Return) ถ้าโอกาสที่การลงทุนมีความเบี่ยงเบน หรือแตกต่างมาก ก็ยิ่งมีความเสี่ยงสูงกว่า แต่ถ้ามีความเบี่ยงเบนหรือแตกต่างน้อยก็จะมีความเสี่ยงต่ำกว่า ความเสี่ยงในการลงทุนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยมหภาค (Macro Factors)

เป็นความเสี่ยงที่เป็นระบบที่นักลงทุนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า เป็นผลกระทบจากภาวะแวดล้อมภายนอกธุรกิจ เช่น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเงิน และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ภาวะการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้อัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงมีโอกาที่จะต่างไปจากระดับที่คาด เป็นต้น ความเสี่ยงจากปัจจัยมหภาค แบ่งออกเป็น

1. Pervasive Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่กระทบทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ลงทุนหรือไม่ ได้แก่
 - 1.1 Purchasing Power Risk หมายถึง ความเสี่ยงในการมีอำนาจซื้อลดลงในระดับที่ต่างไปจากระดับที่เคยคิดว่าจะเป็นผลกระทบนี้มากสำคัญต่อการลงทุนในตราสารหนี้หรือพันธบัตรระยะยาวที่มีดอกเบี้ยคงที่ เมื่ออัตราเงินเฟ้อขยับสูงขึ้น ดอกผลที่ผู้ลงทุนได้รับอาจไม่เพียงพอ
 - 1.2 Political (Country) Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่มักเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แล้วทำให้เงื่อนไขการลงทุนในประเทศต่างไปจากรูปแบบที่เคยคาดไว้แต่เดิม ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อมีรัฐบาลใหม่ย่อมหมายถึงโอกาสที่จะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเงิน นักลงทุนจึงมักระวังการลงทุนเพื่อรอดูท่าทีของรัฐบาลใหม่เสมอ

1.3 Currency (Exchange) Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศเกิดขึ้นกับเฉพาะกรณีของการลงทุนข้ามประเทศ และเมื่อผู้ลงทุนประสงค์จะนำเงินลงทุนกลับไปยังต้นทาง หรือโยกย้ายไปยังแหล่งลงทุนอื่น หากอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ ผลตอบแทนรวมอาจลดลงหรือถึงกับขาดทุนทั้งๆ ที่การลงทุนในหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินนั้นๆ มีกำไรก็ตาม อนึ่ง ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนก็อาจกระทบกับผลตอบแทนบางส่วน เพราะกิจการที่ลงทุนอาจได้รับผลกระทบทางตรงหรือทางอ้อมจากการแข็งหรืออ่อนตัวของเงินด้วย เช่น บริษัทส่งออกและนำเข้าสินค้า เป็นต้น

2. Systematic Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่ไม่สามารถลดลงได้ จากการกระจายการลงทุนแล้วยังคงเหลืออยู่อย่างเป็นระบบความเสี่ยงเหล่านี้ได้แก่

2.1 Interest Rate Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากความแปรผันของอัตราดอกเบี้ย ซึ่งมักเป็นที่กังวลของผู้ลงทุนในตราสารหนี้หรือพันธบัตรระยะยาวที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ตราไว้ (Coupon Rate) ก่อนข้างต่ำ เมื่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินขยับตัวสูงขึ้น และหากผู้ลงทุนมีความจำเป็นที่จะต้องขายตราสารหรือพันธบัตรที่ลงทุนไว้ในตลาดตราสารหนี้ ผู้ขายก็ต้องเสนออัตราผลตอบแทน (Yield) แก่ผู้สนใจซื้อเท่าเทียมกับระดับอัตราดอกเบี้ยปัจจุบัน ซึ่งก็หมายความว่าผู้ขายจะต้องลดราคาของตราสารหรือพันธบัตรนั้นลงและเกิดผลขาดทุนในที่สุด

2.2 Market Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตลาดโดยรวมร่วมกันทุกหลักทรัพย์ ที่หลักทรัพย์ทุกตัวต้องมีเป็นส่วนประกอบร่วมกัน แต่อาจมากหรือน้อย ความเสี่ยงนี้ขจัดออกไปไม่ได้เลยแม้กระจายการลงทุนออกไปได้ดีเพียงใดก็ตาม

ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยจุลภาค (Micro Factors หรือ Unsystematic Risk)

เป็นความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบเกิดขึ้นเฉพาะตัวของธุรกิจหรือหลักทรัพย์นั่นเอง นักลงทุนสามารถหลีกเลี่ยงได้โดยการกระจายการลงทุนออกไปอย่างกว้างขวาง ความเสี่ยงประเภทนี้ได้แก่

1. Credit Risk (หรืออาจเรียกว่า Counter-party Risk หรือ Default Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากตัวบริษัทนั้นๆ เองว่าจะจ่ายเงินหนี้และ/หรือปฏิบัติตามภาระผูกพันได้อย่างสมบูรณ์หรือไม่เพียงใด โดยพิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานของบริษัท เช่น มีความเข้มแข็งทางฐานะความมั่นคงทาง

การเงินหรือไม่เพียงใด มีความสามารถในการบริหารและจัดการหรือไม่มีความสามารถในการทำกำไร มากน้อยเพียงใด มีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ตามกำหนดหรือไม่ ธุรกิจที่ดำเนินการมีความ สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเพียงใด มีส่วนแบ่งการตลาดมากน้อยเพียงใด ระบบบัญชีมีมาตรฐาน หรือไม่ เป็นต้น

2. Sector Risk (หรืออาจเรียกว่า Industry หรือ Business Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจาก ลักษณะเฉพาะของกลุ่มธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนั้นๆ ซึ่งอาจแปราะบาง ถูกกระทบได้ง่ายและจะมี ผลต่อราคาซื้อขายหลักทรัพย์ ผู้ลงทุนควรตระหนักและเพิ่มความระมัดระวังในการลงทุน ความเสี่ยง ประเภทนี้มักเกิดขึ้นใน

2.1 อุตสาหกรรมประเภทที่เสื่อมไปตามกาลเวลา (Depleting industry) หมายความว่า วัตถุดิบหมดไป ไม่สามารถสร้างทดแทนได้ในระยะสั้นๆ เช่น เหมืองแร่ ป่าไม้ น้ำมัน หรือ

2.2 อุตสาหกรรมที่ผลิตภัณฑ์มีราคาที่สูงลงตามวงจรราคาโลก เช่น ปิโตรเคมี หรือ

2.3 ธุรกิจที่มีผลิตภัณฑ์แคบ หรือที่มีบริการเพียงไม่กี่ประเภท เช่น สายการบิน ธุรกิจ software หรือ dot.com เป็นต้น

การวัดค่าความเสี่ยง

การวัดค่าความเสี่ยงสามารถทำได้ในทางสถิติได้หลายวิธี แต่ที่นิยมและใช้กันแพร่หลาย ในทฤษฎีการลงทุนได้แก่

1. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ลักษณะการกระจายตัวของอัตรา ผลตอบแทนที่อาจเป็นไปได้ โดยรวมระดับอัตราผลตอบแทนที่คาดค่าสถิตินี้จึงใช้เพื่อชี้ค่าของ “ความเป็นไปได้ (Probability)” ที่ผลตอบแทนที่เกิดจริง (Actual Return) จากการลงทุนในหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินใดๆ จะเบี่ยงเบนหรือแปรผันไปจากผลตอบแทนที่คาดหวัง ค่า Standard Deviation สูง หมายความว่า หลักทรัพย์นั้น หรือ Portfolio นั้นมีความเสี่ยงสูงเพราะอัตราผลตอบแทนมีการ กระจายตัวไกลจากอัตราที่คาดไปมาก โอกาสที่จะเบี่ยงเบนไปจึงมีมากด้วยนั่นเอง ค่า Standard Deviation ต่ำ หมายความว่า หลักทรัพย์นั้น หรือ Portfolio นั้นมีความเสี่ยงต่ำ

2. ค่าสัมประสิทธิ์เบต้า (Beta Coefficient) เป็นเครื่องชี้หรือค่าวัดความเสี่ยงที่เป็นระบบ ทั้งนี้ ความเสี่ยงของหลักทรัพย์ประกอบด้วยความเสี่ยงที่เป็นระบบ ไม่สามารถขจัดได้จากการกระจายการลงทุน กับความเสี่ยงที่เป็นเฉพาะตัวที่ขจัดได้ ในตลาดความเสี่ยงที่เป็นระบบนี้เท่านั้น ที่สำคัญถ้าค่า Beta Coefficient สูงกว่า 1 หมายความว่า ผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์นั้น มีความเสี่ยงที่เป็นระบบสูงกว่าระดับความเสี่ยงของตลาดที่เป็นระดับอ้างอิง ถ้าค่า Beta Coefficient ต่ำกว่า 1 หมายความว่า ผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์นั้น มีความเสี่ยงต่ำกว่าระดับความเสี่ยงของตลาด

ความสัมพันธ์ของความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน

ระดับผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินใดๆ ย่อมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับความเสี่ยง เพราะผู้ลงทุนพยายามหลีกเลี่ยงความเสี่ยง แต่ต้องการอัตราผลตอบแทนสูง ถ้าต้องการให้ผู้ลงทุนแบกรับความเสี่ยงที่สูงขึ้น หลักทรัพย์ก็ต้องให้ผลตอบแทนสูง มิฉะนั้นผู้ลงทุนก็จะไม่เลือกลงทุนหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ ที่ได้ผลตอบแทนต่ำลงได้

การลงทุนใดที่ให้ผลตอบแทนสูง มักจะมีความเสี่ยงในระดับที่สูงด้วยเช่นกัน แต่การลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ก็ไม่จำเป็นว่าจะให้ผลตอบแทนที่สูงเสมอไป หลักทรัพย์พวกนี้ยังคงอยู่ในตลาดได้ เพราะผู้ลงทุนอาจใช้หลักทรัพย์เหล่านี้ไปลงทุนประกอบกับหลักทรัพย์อื่นเพื่อลดระดับความเสี่ยงโดยรวม อย่างไรก็ตามผู้ลงทุนที่เลือกลงทุนในหลักทรัพย์เพียงไม่กี่ตัว ก็ต้องระวังจะเลือกหลักทรัพย์ที่มีลักษณะนี้ด้วยความผิดพลาด หากผู้ลงทุนนั้นไม่มีดุลยพินิจที่ดี และรอบคอบในการเลือกหลักทรัพย์ที่จะลงทุน โดยใช้หลักการในการประเมินผลตอบแทนที่คาดหวัง (Expected Return)

ตลาดการเงิน

ตลาดการเงิน (Financial Market) ในฐานะตัวกลางทางการเงินเป็นสถานที่ที่ให้ผู้ขาดแคลนเงินลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินนั้นสร้างสินทรัพย์ทางการเงินออกขาย เพื่อระดมเงินทุนจากผู้ลงทุน ซึ่งต้องการออมหรือลงทุนก็ได้โดยทั่วไป การระดมเงินทุนผ่านตลาดการเงินสามารถทำได้โดยการลงทุนผ่านตลาดแรกและการลงทุนผ่านตลาดรอง

การระดมทุนในตลาดแรก (Primary Market) นั้น เป็นการที่ผู้ระดมทุนสร้างสินทรัพย์ทางการเงินออกขายสู่ตลาดการเงินเป็นครั้งแรกให้กับผู้มีเงินทุนด้วยตนเอง โดยไม่ผ่านบุคคลอื่นใด ดังนั้น ในทางเศรษฐศาสตร์จึงถือว่าการซื้อขายในตลาดแรกเป็นการลงทุนที่แท้จริง เพราะผู้ระดมทุนเป็นผู้ได้รับเงินเพื่อใช้ทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจต่อ ในขณะที่การระดมเงินทุนในตลาดรอง (Secondary Market) ซึ่งเป็นตลาดซื้อขายสินทรัพย์ทางการเงินที่เคยมีการซื้อขายครั้งแรกในตลาดแรกแล้ว ไม่ได้มีการสร้างสินทรัพย์ทางการเงินขึ้นใหม่ที่ได้อธิบายไว้แล้ว แสดงความเป็นเจ้าหนี้หรือเจ้าของ ดังนั้นการซื้อขายตลาดรองจึงถือเป็นการเปลี่ยนมือระหว่างผู้ถือสินทรัพย์ทางการเงิน และช่วยในการเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินให้กับผู้ลงทุนในตลาดแรกให้มีช่องทางในการขายสินทรัพย์ในกรอบครอมนั้น เปลี่ยนเป็นเงินทุนเมื่อมีความต้องการใช้จ่ายในอนาคต

ธุรกรรมในตลาดแรกเกิดขึ้นครั้งเดียว เมื่อผู้ระดมทุนสร้างสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อขาย ในขณะที่ธุรกรรมในตลาดรองนั้น สามารถเกิดขึ้นได้หลายครั้งส่งผลให้ธุรกรรมในตลาดรองทางการเงินมีสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ควบคู่กับการเพิ่มขึ้นของความสำคัญของตลาดรองทางการเงินในระบบการเงินของไทย ตัวอย่างของตลาดรองทางการเงินในประเทศไทย อาทิเช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ศูนย์ซื้อขายตราสารหนี้ไทย และตลาด OTC ที่ผู้ซื้อและผู้ขายติดต่อซื้อขายกันเอง เป็นต้น

การแบ่งประเภทของตลาดการเงิน (Market Classification) สามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดกลุ่มตามความเหมาะสมของหัวข้อที่จะศึกษา ในที่นี้ได้จำแนกประเภทของตลาดการเงินเป็น 4 ประเภทหลัก โดยแบ่งตามอายุและคุณลักษณะของตราสารที่ทำการซื้อขายมาใช้เป็นเกณฑ์

ตลาดเงิน (Money Market)

ตลาดเงิน เป็นตลาดของการกู้ยืมหรือจัดหาเงินทุนระยะสั้นที่มีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี หลักทรัพย์ที่ซื้อขายในตลาดเงินมักเป็นตราสารแสดงความเป็นหนี้ โดยมีผลิตภัณฑ์ในตลาดได้แก่ ตั๋วเงินคลัง (Treasury Bill) พันธบัตรระยะสั้น (มีอายุคงเหลือน้อยกว่า 1 ปี) ตั๋วเงินฝาก (โอนเปลี่ยนมือได้) ตั๋วเงินที่ธนาคารรับรอง (Bankers' Acceptance) หรือรับอาวัล (Aval) หรือสลักหลังอย่างไม่มีการรับประกัน (Endorse With Recourse) ตราสารพาณิชย์ (Commercial Paper) หุ้นกู้ระยะสั้น (มีอายุครบกำหนด หรือมีอายุคงเหลือน้อยกว่า 1 ปี) หลักทรัพย์ที่มีหลักประกัน (มีอายุครบกำหนดหรือมีอายุคงเหลือน้อยกว่า 1 ปี)

ธุรกรรมในตลาดเงิน ถือเป็นการทำธุรกรรมที่ใกล้เคียงเงินสด เพราะสามารถแปลงเป็นเงินสดได้ภายใน 1 ปี โดยธุรกรรมในตลาดมักออกเป็นตั๋วขายลด (Discount) ผู้ซื้อได้รับเงินครบจำนวนเมื่อครบกำหนดมีอายุตราสาร 30, 60, 90 วัน มีสัญญาซื้อขายรองรับสภาพคล่อง สามารถซื้อ/ขายคืนตามเวลาที่กำหนด โดยได้รับผลตอบแทนในรูปของส่วนลดรับ (Discount) ที่อิงกับอัตราดอกเบี้ยในขณะนั้น จำนวนจากวันที่ซื้อจนถึงครบกำหนดอายุของตราสารหรือครบกำหนดการขายคืน ถ้าถือครบกำหนด ผลตอบแทนจะเท่ากับอัตราที่ตกลงกันในเวลาที่ทำสัญญา ถ้าขายก่อนครบกำหนด ราคาขายต่อจะขึ้นอยู่กับความต้องการ โดยอิงจากอัตราดอกเบี้ยในขณะนั้น ดังนั้นการลงทุนในตลาดเงินจึงถือว่าเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างปลอดภัย ส่วนธุรกรรมในตลาดทุนจะเกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ที่มีอายุครบกำหนดมากกว่า 1 ปีขึ้นไป จึงทำให้อายุของหลักทรัพย์ประเภทดังกล่าวมีความไม่แน่นอนในการซื้อขายในตลาดทุน และถือว่ามีความเสี่ยงมากกว่าตราสารในตลาดเงิน แต่ตราสารในตลาดทุนก็มีโอกาสที่จะทำให้นักลงทุนได้ผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าเช่นกัน

ตลาดทุน (Capital Market)

เป็นตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ระยะยาวที่มีอายุเกินกว่า 1 ปี เป็นการระดมเงินทุนเงินออมจากผู้ลงทุนเพื่อจัดสรรให้แก่ผู้ต้องการเงินทุนระยะยาวที่เป็นผู้ออกหลักทรัพย์ กลไกการทำงานของตลาดทุนสามารถตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้ลงทุน ทั้งนี้ เป็นการลงทุนระยะสั้นเพื่อหวังกำไรส่วนเกินจากการซื้อหลักทรัพย์ แล้วขายหลักทรัพย์นั้นออกไปหลังจากที่ได้ถือครองไว้เป็นระยะเวลาเพียงสั้นๆ หรือที่เป็นการลงทุนระยะยาวที่ผู้ลงทุนซื้อหลักทรัพย์แล้วถือครองอย่างต่อเนื่องเพื่อต้องการผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลหรือคูปอง ทั้งนี้ ตลาดทุนสามารถจำแนกตามลักษณะของตราสารที่จำหน่ายได้เป็น 2 ประเภท คือ ตลาดตราสารหนี้และตลาดตราสารทุน

ตลาดตราสารหนี้ (Bond Market หรือ Debt Market)

หลักทรัพย์ที่ซื้อขายในตลาดตราสารหนี้ ประกอบด้วย ตราสารแสดงความเป็นหนี้ ที่มีอายุครบกำหนดระยะปานกลาง (โดยทั่วไป 3-5 ปี) และระยะยาว (โดยทั่วไป 5 ปีขึ้นไป) โดยมีรัฐบาลหรือบริษัทเอกชนเป็นผู้ออกจำหน่ายตราสารหนี้เหล่านั้น ผลิตภัณฑ์ในตลาด ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ หุ้นกู้บริษัทเอกชน ตราสารหนี้อื่นๆ ธุรกรรมในตลาด เป็น Open Market Operation ส่วนใหญ่ซื้อขายระหว่าง Dealers เท่านั้น ราคาไม่มี Firm Bid-Offer เป็นเพียง Indicative Price ที่สามารถต่อรองได้ ชำระดอกเบี้ยประจำเป็นงวดๆ หรือไม่กำหนดดอกเบี้ย แต่ขายแบบมีส่วนลด

ราคาเปลี่ยนแปลงตามอัตราดอกเบี้ยในตลาดและอายุคงเหลือ โดยได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยจากการถือครอง (Interest Earned) กำไรจากส่วนต่างของราคา (Capital Gain)

ตลาดตราสารทุน (Equity Market หรือ Stock Market)

ตลาดตราสารทุน เป็นตลาดเพื่อการซื้อขายตราสารทางการเงินที่พิจารณาได้ว่าเป็นส่วนทุนของบริษัท ประกอบด้วย หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ หรือตราสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับตราสารเหล่านั้น ตลาดตราสารทุนจำแนกตามลักษณะการซื้อขายหลักทรัพย์ได้เป็นหลักทรัพย์ออกใหม่ และหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายเปลี่ยนมือกันในเวลาต่อมา

1. ตลาดแรกหรือตลาดเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์ที่ออกใหม่ (Primary Market) เป็นตลาดเพื่อการเสนอขายหลักทรัพย์กลุ่มทุนที่ผู้ต้องการเงินทุนได้ออกใหม่ แล้วนำไปขายในตลาดเป็นครั้งแรก โดยเงินทุนที่ระดมทุนได้จะนำไปใช้เพื่อการลงทุนระยะยาว

2. ตลาดรองหรือตลาดค้าหลักทรัพย์ (Secondary Market/Trading Market) เป็นแหล่งซื้อขายหลักทรัพย์ที่ได้ออกจำหน่ายและหมุนเวียนในระบบอยู่แล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนมือระหว่างผู้ลงทุนซึ่งถือครองหลักทรัพย์อยู่และผู้ลงทุนรายต่อไปที่ประสงค์ที่จะลงทุนซื้อหลักทรัพย์นั้น

ตลาดรองของตราสารทุนของไทยที่สำคัญได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand) หรือที่เรียกโดยย่อว่าตลาดหลักทรัพย์ หรือ Set

บทบาทและภาระหน้าที่ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติบทบาทของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไว้ในเชิงกฎหมายดังต่อไปนี้ คือ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนและพัฒนาระบบต่างๆ ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายหลักทรัพย์ ดำเนินธุรกิจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่น การทำหน้าที่เป็นสำนักหักบัญชี (Clearing House) ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจอื่นๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดภาระหน้าที่หรือพันธกิจ (Mission) ในฐานะสถาบันที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เสริมสร้างการระดมเงินทุนระยะยาวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จัดให้มีระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยุติธรรม ค้ำครองผลประโยชน์ของผู้ลงทุน และส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุนโดยรวมของประเทศ พันธกิจดังกล่าวได้ปรากฏเป็นระบบ และการดำเนินการที่สำคัญในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

การรับหลักทรัพย์จดทะเบียน

หลักทรัพย์ที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ได้ ต้องเป็นหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ โดยบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ คือ บริษัทจดทะเบียน ซึ่งเป็นบริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ให้เสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์รับเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยบริษัทจดทะเบียนจะต้องมีที่ปรึกษาทางการเงินช่วยในการจัดเตรียมสารสนเทศ ให้คำปรึกษาติดต่อประสานงานกับตลาดหลักทรัพย์ ติดตามผลการดำเนินงาน และร่วมชี้แจงกับบริษัทเป็นระยะเวลา 1 ปี หลังจาก que เข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนแล้วหลักเกณฑ์ทั่วไป ในการพิจารณาคุณสมบัติของบริษัทที่จะยื่นคำขอเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประกอบด้วยขนาดของทุนจดทะเบียนชำระแล้ว สัดส่วนการกระจายหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นรายย่อย ประวัติการดำเนินงานกำไรสุทธิ และงบการเงินของบริษัท เป็นต้น

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลัก ตามหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีทุนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 200 ล้านบาท และมีคุณสมบัติตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด อีกประเภท คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (Market for Alternative Investment: Mai) เป็นธุรกิจขนาดกลาง และขนาดเล็ก รวมทั้งธุรกิจใหม่ที่มีศักยภาพในการเติบโต

หลักทรัพย์จดทะเบียนที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์จะต้องเป็นหลักทรัพย์ที่ระบุชื่อผู้ถือ และไม่มีข้อจำกัดในการโอน ทั้งนี้หลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีหลายประเภท ได้แก่ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ หุ้นกู้แปลงสภาพ ใบสำคัญแสดงสิทธิและหน่วยลงทุน เป็นต้น

การให้บริการระบบการซื้อขายหลักทรัพย์

ในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์และให้บริการที่เกี่ยวข้องตลาดหลักทรัพย์ ได้พัฒนาและให้บริการระบบการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Automated System for the Stock Exchange of Thailand-Asset) เพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายหลักทรัพย์ให้แก่ บริษัท สมาชิก และผู้ลงทุน ตลอดจนดูแลให้การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์เป็นไปอย่าง มีระเบียบ มีสภาพคล่อง และเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยที่ระบบการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าวจะจับคู่คำสั่งซื้อขายที่ส่งเข้ามาจากบริษัทสมาชิกโดยวิธีอัตโนมัติ ซึ่ง เป็นไปตามเกณฑ์ลำดับของราคา และเวลา (Price and Time Priority) โดยคำสั่งซื้อขายที่มีลำดับราคา และเวลาที่ดีที่สุดจะถูกจับคู่ซื้อขายก่อน หลังจากนั้นระบบจะยืนยันรายการซื้อขายดังกล่าวกลับไปยัง บริษัทสมาชิก ให้ทราบผลในทันที นอกจากนั้นตลาดหลักทรัพย์ยังจัดให้มีวิธีการซื้อขายอีก วิธีหนึ่ง ที่บริษัทสมาชิกผู้ซื้อและผู้ขายตกลงราคากันก่อนได้ แล้วจึงให้บริษัทสมาชิก ผู้ขายบันทึก รายการซื้อ ขาย และบริษัทสมาชิกผู้ซื้อเป็นผู้รับรองรายการซื้อขาย ดังกล่าวผ่านระบบการซื้อขายหรือเรียกว่าวิธี Put-Through

การคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ลงทุน

1. กำกับดูแลการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องเปิดเผยข้อมูล ที่สำคัญอย่างถูกต้องครบถ้วน และทันเวลา ซึ่งได้แก่ ข้อมูลงบการเงิน รายงานเกี่ยวกับฐานะการเงิน และผลการดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อให้ผู้ลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน โดยสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. กำกับ ดูแลเรื่องการเปิดเผยข้อมูลงบการเงิน และรายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน รวมทั้งรายงานการถือครองหลักทรัพย์ของผู้บริหาร และตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน ในขณะที่ตลาดหลักทรัพย์ดูแลการเปิดเผยข้อมูลตามเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการซื้อขาย หลักทรัพย์ เช่น การเพิ่มทุน การลดทุน การจ่ายเงินปันผล เป็นต้น รวมทั้งดูแลการปฏิบัติตาม ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีระบบการกำกับ ดูแลกิจการที่ดี โดยกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนทุกบริษัทจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อเป็น เครื่องมือของคณะกรรมการบริษัทในการกำกับดูแลการบริหารงานของฝ่ายจัดการ รวมทั้งได้ออก แนวทางปฏิบัติที่ดีสำหรับคณะกรรมการ และระบบการควบคุมภายในบริษัท เพื่อให้บริษัทจดทะเบียน นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีภายในบริษัท

2. การกำกับดูแลและตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อให้การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ดำเนินไปอย่างมีระเบียบ ยุติธรรม และเป็นที่น่าเชื่อถือของนักลงทุน ตลาดหลักทรัพย์จึงมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการซื้อขายหลักทรัพย์ และคิดเครื่องหมายเพื่อแจ้งให้ผู้ลงทุนทราบถึงการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติของหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ได้พัฒนาระบบติดตามและตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Automated Tools for Market Surveillance System: Atoms) เพื่อช่วยในการติดตามสภาพการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมถึงวิเคราะห์และตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีการเคลื่อนไหวผิดปกติ ซึ่งระบบดังกล่าวจะส่งสัญญาณเตือนความผิดปกติทั้งด้านราคา ปริมาณ และยังเป็นระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการตรวจสอบการซื้อขายผิดปกติที่อาจเข้าข่ายว่าจะมีการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เช่น การสร้างราคา (Market Manipulation) การใช้ข้อมูลภายใน (Insider Trading) การสร้างข่าว หรือให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้ลงทุนเข้าใจผิด (Misstatement)

3. การกำกับดูแลการปฏิบัติงานของบริษัทสมาชิก ตลาดหลักทรัพย์กำกับดูแลการปฏิบัติงานของบริษัทสมาชิกโดยการกำหนดระเบียบข้อบังคับในการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าที่บริษัทสมาชิกต้องถือปฏิบัติ ได้แก่ การซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยเงินสด การซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทมาร์จิน การขายหลักทรัพย์โดยไม่มีหลักทรัพย์ในครอบครอง การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการปฏิบัติหน้าที่เป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งปัจจุบันเป็นอัตราที่ต่อรองกันได้อย่างเสรี ระหว่างผู้ลงทุนและบริษัทสมาชิก ตลอดจนกำหนดจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานของบริษัทสมาชิก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ ทักษะ ความเอาใจใส่ และความรอบคอบ หลักปฏิบัติทั่วไปในธุรกิจข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ การรักษาทรัพย์สินของลูกค้า นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์ได้ติดตามดูแลการปฏิบัติงานของบริษัทสมาชิกให้เป็นไปตามข้อบังคับ และมาตรฐานต่างๆ ที่กำหนดไว้ รวมทั้งกำหนดบทลงโทษต่างๆ ไว้สำหรับลงโทษบริษัทสมาชิกที่กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

การเผยแพร่ข้อมูลและให้บริการสารสนเทศ

หน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของตลาดหลักทรัพย์ คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และให้บริการระบบสารสนเทศรูปแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในหลักทรัพย์ให้แก่ผู้ลงทุน ผู้ใช้ข้อมูล และประชาชนทั่วไปอย่างแพร่หลาย ทั้งถึงและทันเวลา ทั้งข้อมูลการซื้อขายหลักทรัพย์ ข้อมูลข่าวสารบริษัทจดทะเบียน และข้อมูลข่าวสารตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้ ผู้ลงทุนสามารถจะติดตามข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ทั้งในรูปเอกสารสิ่งพิมพ์ และระบบข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์ ที่ตลาดหลักทรัพย์จัดไว้ให้บริการแก่ผู้สนใจ

การส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้ลงทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจหลักทรัพย์

ตลาดหลักทรัพย์ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมความรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน โดยจัดการอบรมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับตลาดทุน การลงทุนในหลักทรัพย์ การดำเนินงานและพัฒนาการต่างๆ ของธุรกิจหลักทรัพย์ให้แก่ผู้ลงทุน บุคลากรของผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในธุรกิจหลักทรัพย์ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปเป็นระยะๆ มาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจัดการอบรมให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ การเงิน ตลาดทุน และพัฒนาการใหม่ๆ ให้แก่อาจารย์ ผู้สอน และนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ สนับสนุนตำราทางวิชาการและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

นอกจากนั้น ตลาดหลักทรัพย์ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในธุรกิจหลักทรัพย์อย่างเป็นระบบ จึงได้จัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรธุรกิจหลักทรัพย์ (Thailand Securities Institute-TSI) ขึ้น เมื่อปี 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถาบันฝึกอบรมที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้นตลาดหลักทรัพย์ได้ร่วมมือกับ Junior Achievement International (JAI) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเยาวชนนานาชาติในสหรัฐอเมริกา ดำเนินการพัฒนาเยาวชน Set Junior Achievement Thailand (Set-JAT) เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์ กลไกการดำเนินธุรกิจ การวางแผนการใช้เงิน การสร้างวินัย การออมและการลงทุนให้แก่เยาวชนไทย เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนไทย สำหรับการออมการลงทุน และการประกอบวิชาชีพในอนาคต

เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น ความไว้วางใจของสาธารณชนต่อระบบและการดำเนินการของตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดข้อปฏิบัติเป็นจรรยาบรรณตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และประกาศการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ให้กรรมการ อนุกรรมการ ที่ปรึกษาและพนักงานตลาดหลักทรัพย์ และพนักงานตลาดหลักทรัพย์ยึดถือเพื่อเป็นหลักฐานและคุณธรรมในการปฏิบัติงาน

การพัฒนาตลาดทุน

ผลิตภัณฑ์ในตลาดตราสารทุน ประกอบด้วย

1. หุ้นสามัญ เป็นตราสารประเภทหุ้นทุนที่ผู้ถือหุ้นจะมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการตามสัดส่วนมูลค่าของหุ้นสามัญที่ครอบครองไว้ทั้งหมด ที่สำคัญที่สุดผู้ถือหุ้นสามัญยังมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงในเรื่องต่างๆ เช่น การเพิ่มทุน การจ่ายเงินปันผลในที่ประชุมผู้ถือหุ้น และยังได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นเพิ่มทุนด้วย

2. หุ้นบุริมสิทธิ เป็นหุ้นประเภทหนึ่งที่ผู้ถือหุ้นจะมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการคล้ายกับหุ้นสามัญ แต่จะมีข้อแตกต่างจากหุ้นสามัญ คือ ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้นน้อยกว่าแต่ก็มีสิทธิพิเศษในการได้รับเงินปันผลเหนือกว่าหุ้นสามัญเป็นการชดเชย เช่น ได้รับเงินปันผลในอัตราที่แน่นอน เป็นต้น ในกรณีที่บริษัทเลิกกิจการผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิจะได้รับสิทธิในการชำระคืนเงินทุนก่อนผู้ถือหุ้นสามัญ หุ้นประเภทนี้มีไม่มากนักในตลาดหลักทรัพย์และมีสภาพคล่องต่ำ

ผลประโยชน์ที่ผู้ถือหุ้นได้รับ

1. เงินปันผล (Dividend) คือ ส่วนของกำไรที่บริษัทแบ่งจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นสามัญและผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิตามสิทธิของแต่ละผู้ถือหุ้นนั้น เงินปันผลของผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิมักจะกำหนดไว้ตายตัวเป็นร้อยละของราคาที่ตราไว้ และอาจสะสมหรือมีเงื่อนไขพิเศษอื่นเพิ่มเติมได้ แต่เงินปันผลของผู้ถือหุ้นสามัญจะเปลี่ยนแปลงไปตามผลการดำเนินงานของบริษัทในแต่ละปี

เงินปันผลจะมีความแตกต่างจากดอกเบี้ยจ่าย (ในกรณีของตราสารหนี้) เพราะดอกเบี้ยจ่ายเป็นสัญญาการลงทุนที่ระบุไว้บนตราสารหนี้ฉบับนั้น มีการจ่ายดอกเบี้ยตามกำหนดเป็นปกติเป็นการบังคับ เช่น จ่ายดอกเบี้ยรายปีหรือปีละสองครั้ง ถ้าไม่มีการจ่ายดอกเบี้ย ผู้ถือหุ้นก็อาจจะกระทำการใดสิ่งหนึ่งเพื่อเรียกร้องให้มีการจ่าย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาการลงทุนนั้น แต่เงินปันผลนั้นไม่มีกฎหมายใดบังคับให้บริษัทต้องจ่ายเงินปันผล นอกจากเป็นความตั้งใจของคณะกรรมการบริษัทที่จะกำหนดให้มีการจ่ายเท่านั้น

ในการจ่ายเงินปันผล คณะกรรมการบริหารของบริษัทจะประชุมเพื่อประเมินฐานะการเงินของบริษัทและความต้องการใช้เงินในอนาคต เมื่อมีมติแล้วคณะกรรมการจะประกาศกำหนดการจ่ายเงินปันผล กำหนดวันจ่ายเงินปันผล และแจ้งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ

2. กำไรส่วนเกินทุน (Capital Gain) หรือกำไรจากการขายหลักทรัพย์ เป็นผลตอบแทนที่ได้รับในกรณีผู้ลงทุนจำหน่ายหลักทรัพย์ออกไป ในขณะที่หลักทรัพย์มีราคาสูงกว่าต้นทุนที่ซื้อเข้ามา

3. สิทธิจองซื้อหุ้นออกใหม่ (Right Issue หรือ Subscription Right) เป็นสิทธิที่ให้แก่อุถือหุ้นของบริษัทในการจองซื้อหุ้นสามัญออกใหม่จากการเพิ่มทุน สิทธิในการจองซื้อหุ้นออกใหม่จะเป็นไปตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือครองอยู่ และในราคาที่กำหนด ซึ่งมักจะต่ำกว่าราคาซื้อขายในตลาดรองตราสารทุนหรือต่ำกว่าราคาเสนอขายแก่บุคคลทั่วไป (Public Offering Price) โดยทั่วไปแล้วอายุของสิทธิจองซื้อหุ้นออกใหม่จะไม่เกินสามเดือน

สิทธิจองซื้อหุ้นออกใหม่สามารถเปลี่ยนมือได้ ถ้าออกเป็นหลักทรัพย์ประเภทหนึ่งเรียกว่า Transferable Subscription Right (เรียกโดยย่อว่า TSR) ถ้าผู้ถือหุ้นไม่ประสงค์จะใช้สิทธิในการจองซื้อหุ้นออกใหม่ ก็สามารถขายสิทธิดังกล่าวให้กับคนอื่นในตลาดหุ้นได้ ราคาของ TSR มีผลสะท้อนราคาตลาด โดยมีมูลค่าส่วนลดเมื่อเทียบกับราคาตลาด TSR ทำให้นักลงทุนได้ประโยชน์เพราะจ่ายเงินถูกลง แต่ได้ประโยชน์จากการเคลื่อนไหวของราคาหุ้นในตลาดหุ้นเสมือนการถือหุ้นโดยไม่ต้องลงทุนซื้อหุ้นเอาไว้ TSR จะมีอายุสั้น 90 วัน เช่น บริษัท ทรานซิ่ง จำกัด (มหาชน) ออก TSR เสนอขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. หุ้นปันผล (Stock Dividend) การออกหุ้นใหม่เพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นที่มีชื่อในวันที่ปิดสมุดทะเบียนหุ้น ประโยชน์ที่บริษัทได้รับ คือ การลดราคาหุ้นและการเพิ่มปริมาณหุ้นในตลาดคล้ายกับการแตกพาร์

5. ใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrants) ตราสารนี้จัดเป็นอนุพันธ์ประเภทหนึ่งที่ทำให้สิทธิแก่ผู้ซื้อ หรือผู้ถือในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ที่ใบสำคัญแสดงสิทธินั้นอ้างอิงอยู่ (ขึ้นอยู่กับประเภทของใบสำคัญแสดงสิทธิ) ตามราคาใช้สิทธิ จำนวน และภายในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับใบสำคัญแสดงสิทธิที่ซื้อขายในประเทศไทยนั้นจะเป็นใบสำคัญแสดงสิทธิที่ให้สิทธิซื้อ (Company Warrant) ที่อ้างอิงกับหุ้นสามัญ หรือใบสำคัญแสดงสิทธิซื้อหุ้นสามัญเท่านั้น ผู้ถือใบสำคัญแสดงสิทธิจะมี

สิทธิในการซื้อหุ้นสามัญที่ออกใหม่ของบริษัท โดยจะต้องทำการจองซื้อหุ้นสามัญตามสิทธิที่มีอยู่ภายในกำหนดเวลา และระดับราคาที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ลงทุนไม่เห็นประโยชน์จากการใช้สิทธิจองซื้อหุ้น ผู้ลงทุนสามารถเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิได้

ธุรกรรมในตลาดตราสารทุน

ระบบการซื้อขายหลักทรัพย์โดยทั่วไปอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น การเจรจาต่อรองราคา การเสนอราคาเพื่อประมูลบนกระดานในห้องค้าหลักทรัพย์ ตลอดจนการเสนอราคาซื้อหรือขายเพื่อจับคู่กับราคาขายหรือซื้อที่มีผู้เสนอมา อาจเป็นการจับคู่โดยคนกลาง หรือจับคู่โดยระบบการซื้อขายอัตโนมัติ ในประเทศไทย ธุรกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในตลาดหลักทรัพย์ จะใช้ระบบการซื้อขายจากการประมูลราคา บนกระดานหลักเป็นการซื้อขายโดยการจับคู่โดยอัตโนมัติด้วยคอมพิวเตอร์ตามระบบ ASSET บริษัทสมาชิกป้อนคำสั่งซื้อขายจากสำนักงานของตนผ่านระบบ On-Line ไปยังระบบคอมพิวเตอร์หลักของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจะจัดการคำสั่งซื้อขายตามลำดับราคาที่ดีกว่า และตามเวลา เมื่อคำสั่งซื้อขายเป็นผลแล้ว รายการซื้อขายจะถูกยืนยันกลับไปยังสำนักงานของบริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ซึ่งเป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์

นอกจากนี้ ยังมีการซื้อขายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยที่ผู้ลงทุนสามารถส่งคำสั่งซื้อขายผ่านระบบคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง โดยที่ไม่ได้ผ่านเจ้าหน้าที่การตลาดเลยนับเป็นการพัฒนาวิธีรับคำสั่งซื้อขายให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ช่วยในการขยายฐานผู้ลงทุนจากต่างประเทศให้มากขึ้นอีกด้วย

ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives)

ตราสารอนุพันธ์เป็นตราสารที่ผูกผลตอบแทนเอาไว้กับราคาของสินทรัพย์อ้างอิง (Underlying Assets) ซึ่งอาจจะเป็นหุ้น ดัชนีราคาหุ้น ดอกเบี้ย หรือสินทรัพย์อื่น ๆ ก็ได้ แต่เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะสินทรัพย์อ้างอิงประเภทหุ้นเท่านั้น การลงทุนในตราสารอนุพันธ์เป็นการลงทุนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ออกโดยบริษัทใดบริษัทหนึ่งแต่อย่างใด จึงไม่มีส่วนของการเป็นเจ้าของ และไม่ได้รับประโยชน์จากผลกำไรของบริษัท ตราสารอนุพันธ์มีประโยชน์ในการเพิ่มอำนาจทางการเงิน เงินจำนวนเล็กน้อยสามารถก่อให้เกิดรายได้หรือผลขาดทุนจำนวนมาก การซื้อขายตราสารอนุพันธ์นั้น จึงมีความเสี่ยงสูงมาก การลงทุนจึงต้องใช้ความรู้ข้อมูลและประสบการณ์ประกอบกับความรอบคอบ โดยมีผลิตภัณฑ์ในตลาด ได้แก่ ตราสาร

สิทธิในการซื้อขายหรือขายสินค้า (Options) สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Futures) Swaps โดยธุรกรรมในตลาดรองไม่ได้เป็นตลาดในช่วงเริ่มต้นของธุรกิจ เพื่อลดความเสี่ยงในลักษณะบางอย่างของหลักทรัพย์ มีการวางรูปแบบของผลิตภัณฑ์ได้เฉพาะอย่าง ผลตอบแทนเป็นสิ่งประกันการลดความเสี่ยงสำหรับตราสารนั้น มีการคำนวณที่ซับซ้อนขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของตราสารนั้น และราคามีความผันผวนมาก

สภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2548

ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ปี 2540

การซื้อขายหลักทรัพย์ในรอบปี 2540 ยังคงซบเซาลงต่อเนื่องจากปีก่อน ระดับราคาหุ้นส่วนใหญ่มีการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและการอ่อนตัวของค่าเงินบาท ทำให้การดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนประสบกับผลขาดทุนจำนวนมาก ประกอบกับปัญหาในระบบการเงินทั้งด้านความมั่นคงและด้านสภาพคล่องของสถาบันการเงิน ซึ่งในที่สุดมีผลให้ทางการต้องสั่งให้บริษัทเงินทุน จำนวน 56 แห่งปิดกิจการเป็นการถาวร ในจำนวนนั้น 26 แห่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ประกอบกับรายได้ของประชาชนโดยรวมก็ตกต่ำลงเนื่องจากมีธุรกิจจำนวนไม่น้อยต้องปิดกิจการไป หรือปลดคนงานออกบางส่วน หรือปรับลดค่าจ้างเงินเดือน ทำให้กำลังซื้อและความต้องการลงทุนลดต่ำลง

ในปี 2540 ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์ (Set Index) เปิดที่ระดับ 803.13 จุด สูงสุดที่ระดับ 858.97 จุด เมื่อวันที่ 22 มกราคม ต่ำสุดที่ระดับ 357.13 จุด เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม และปิดที่ระดับ 372.69 จุด เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ลดลง 458.88 จุด หรือร้อยละ 55.18 จากจุดปิด 831.57 จุดของปี 2539

สำหรับมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ตลอดปี 2540 ที่ผ่านมามีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 929.59 พันล้านบาท ลดลง 373.55 พันล้านบาท (หรือลดลงร้อยละ 28.67) เมื่อเทียบกับปี 2539 โดยมีมูลค่าการซื้อขายเฉลี่ยต่อวัน 3.76 พันล้านบาท ลดลงจากการซื้อขายเฉลี่ยต่อวันของปีก่อนหน้า 1.58 พันล้านบาท มูลค่าการซื้อขายมีสูงสุดในวันที่ 4 กรกฎาคม ด้วยมูลค่า 16.78 พันล้านบาท มูลค่าการซื้อขายมีต่ำสุดเพียง 0.75 พันล้านบาท เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม

แต่เมื่อพิจารณาทางด้านปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ ตลอดปี 2540 มีการซื้อขายทั้งสิ้น 29,902.35 ล้านหน่วย เพิ่มขึ้น 10,543.24 ล้านหน่วย (หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 54.46) จากปี 2539 โดยมีจำนวนหลักทรัพย์ซื้อขายเปลี่ยนมือสูงสุด 473.01 ล้านหน่วย ในวันที่ 4 กรกฎาคม และมีจำนวนหลักทรัพย์ซื้อขายเปลี่ยนมือต่ำสุด 31.91 ล้านบาท เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์

การซื้อขายหลักทรัพย์โดยผู้ลงทุนกลุ่มต่างๆ นั้น ปรากฏว่าผู้ลงทุนต่างประเทศมีมูลค่าการซื้อขายรวมทั้งสิ้น 804.17 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 43.26 ของมูลค่าการซื้อขายทั้งหมด การซื้อขายของผู้ลงทุนสถาบันในประเทศไทยมีมูลค่าทั้งสิ้น 184.78 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.94 ในขณะที่การซื้อขายของผู้ลงทุนทั่วไปในประเทศไทยมีมูลค่าทั้งสิ้น 870.25 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46.80

สำหรับอัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิ (P/E Ratio) ของทั้งตลาดในปี 2540 ที่ผ่านมามีระดับ 6.59 เท่า เมื่อเทียบกับปี 2539 ลดลงถึง 5.38 เท่า อัตราส่วนราคาต่อมูลค่าตามบัญชี (P/BV Ratio) ของทั้งตลาดมีระดับ 0.89 เท่า ลดลง 0.69 เท่าจากปี 2539 และอัตราเงินปันผลตอบแทนของทั้งตลาด (Market Dividend Yield) คิดเป็น 6.04% เพิ่มขึ้น 2.54% จากปี 2539

ในปี 2540 มีบริษัทจดทะเบียนประกาศเพิ่มทุนทั้งสิ้น 68 บริษัท (เทียบกับ 72 บริษัทในปี 2539) โดยคิดเป็นจำนวนทุนที่ประกาศเพิ่ม 15,822,404.115 หุ้น คิดเป็นมูลค่า 158.22 พันล้านบาท ตามราคาที่ตราไว้ (เทียบกับ 67.69 พันล้านบาทในปี 2539) ในการออกหุ้นใหม่เพิ่มทุนนั้น มีบริษัทจดทะเบียน 50 บริษัทออกหุ้นใหม่รวม 3,306,767,254 หุ้น เรียกระดมเงินทุนจำนวนทั้งสิ้น 49.25 พันล้านบาทตามราคาเรียกชำระ (เทียบกับปี 2539 ที่มีการระดมเงินทุนรวม 95.72 พันล้านบาท โดยบริษัทจดทะเบียนจำนวน 74 บริษัท)

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เมื่อสิ้นปี 2540 มีรวมทั้งสิ้น 431 บริษัท ลดลงจากปี 2539 จำนวน 23 บริษัท เนื่องจากมีบริษัทจดทะเบียนถูกเพิกถอนจำนวน 28 บริษัท แต่มีบริษัทจดทะเบียนใหม่ 5 บริษัท จำนวนหลักทรัพย์จดทะเบียนเมื่อสิ้นปี 2540 มีทั้งสิ้น 529 หลักทรัพย์ (ลดลง 50 หลักทรัพย์ จากปี 2539) ประกอบด้วยหุ้นสามัญ 431 หลักทรัพย์ หุ้นบุริมสิทธิ 8 หลักทรัพย์ หน่วยลงทุนของกองทุนรวม 58 กองทุน หุ้นกู้ 2 หลักทรัพย์ หุ้นกู้แปลงสภาพ 1 หลักทรัพย์ และใบสำคัญแสดงสิทธิ 29 หลักทรัพย์ มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด ณ สิ้นปี 2540 คิดเป็น 1,133.34 พันล้านบาท ลดลงร้อยละ 55.72 เมื่อเทียบกับปี 2539

ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ ปี 2541

ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี 2541 ได้รับผลกระทบอย่างมากจากปัจจัยทางเศรษฐกิจทั้งภายในและต่างประเทศ สำหรับปัจจัยภายในประเทศที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาวะตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่ สถานการณ์เศรษฐกิจไทยและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล การที่รัฐสภาผ่านพระราชกำหนดการเงิน 4 ฉบับ เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน การประกาศแผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2541 มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ การผลักดันกฎหมายฟื้นฟูเศรษฐกิจ 11 ฉบับ สถานการณ์ของสถาบันการเงินไทย ได้แก่ การถูกปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือตัวเลขหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ที่ขาดทุนเป็นจำนวนมาก รวมทั้งปัจจัยทางการเมืองอื่นได้แก่ การยื่นญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาล เป็นต้น

ส่วนปัจจัยต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ความถดถอยทางเศรษฐกิจที่ขยายวงลุกลามไปยังหลายๆ ประเทศในภูมิภาคต่างๆ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและค่าเงินของรัสเซียและละตินอเมริกา สถานการณ์เศรษฐกิจของญี่ปุ่น ความกังวลเกี่ยวกับการลดค่าเงินของจีน การประกาศแผนการให้ความช่วยเหลือทางการเงินของญี่ปุ่นต่อ 5 ประเทศในเอเชียที่ประสบวิกฤตเศรษฐกิจ (Miyazawa Plan) ความผันผวนของตลาดหุ้นสหรัฐอเมริกา ที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของสหรัฐฯ กระบวนการเกี่ยวกับคดีอื้อฉาวของผู้นำสหรัฐฯ รวมทั้งการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารกลางสหรัฐฯ และธนาคารกลางในกลุ่มสหภาพยุโรป

ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ภาคเอกชนในปี 2541 เพิ่มขึ้นจากปี 2540 โดยมีการซื้อขายทั้งสิ้น 70.84 พันล้านบาท เทียบกับ 29.90 พันล้านบาทในปี 2540 อัตราการหมุนเวียนของการซื้อขายในปี 2541 คิดเป็นร้อยละ 100.38 เทียบกับร้อยละ 44 ในปี 2540 ขณะที่มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์มีมูลค่าทั้งสิ้น 855.17 พันล้านบาท หรือ 3,504.79 ล้านบาทต่อวันทำการ เทียบกับมูลค่าซื้อขายรวม 929.60 พันล้านบาท หรือ 3,763.50 ล้านบาทต่อวันทำการตามลำดับในปี 2540

ระดับราคาหลักทรัพย์มีความผันผวนในระหว่างปี แต่จุดปิดของปีเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย โดยดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปิดที่ระดับ 355.81 จุด ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2541 เทียบกับ 372.69 จุด ณ สิ้นปี 2540 โดยดัชนีราคาหุ้นมีระดับสูงสุดที่ 558.92 จุด เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 และมีระดับต่ำสุดที่ 207.31 จุด เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541

ผู้ลงทุนต่างประเทศมีมูลค่าการซื้อขาย รวมกัน 592.04 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.61 ของทั้งตลาดโดยรวม นักลงทุนสถาบันในประเทศซึ่งประกอบด้วยบริษัทหลักทรัพย์และกองทุนรวมมีมูลค่าการซื้อขายรวม 96.41 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.64 และกลุ่มผู้ลงทุนทั่วไปมีมูลค่าการซื้อขายรวมกัน 1,021.89 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 59.75

อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น (P/E Ratio) ของตลาดหลักทรัพย์ มีค่า 10.04 ในปี 2541 เทียบกับ 6.59 ในปี 2540 เป็นผลจากการลดลงของกำไรของบริษัทจดทะเบียนเป็นสำคัญ ขณะที่มูลค่าตามราคาตลาดเพิ่มสูงขึ้น โดยมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด ณ สิ้นปี 2541 เท่ากับ 1,268.20 พันล้านบาท เทียบกับ 1,133.34 พันล้านบาท ณ สิ้นปี 2540 ส่วนอัตราเงินปันผลตอบแทนเฉลี่ยทั้งตลาดลดลง โดยมีระดับร้อยละ 1.34 เทียบกับร้อยละ 6.04 ในปี 2540

ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ปี 2542

สภาพคล่องและการหดตัวของอุปสงค์ภายในประเทศ อันเป็นผลมาจากวิกฤตเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อบริษัทจดทะเบียน ผลประกอบการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ณ สิ้นไตรมาส 3 อยู่ในภาวะขาดทุน 333.27 พันล้านบาท สาเหตุดังกล่าวมีผลทำให้บริษัทจดทะเบียนจำนวนหนึ่งต้องเพิกถอนจากตลาดหลักทรัพย์ ในปี 2542 มีการเพิกถอนบริษัทจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น 26 บริษัท แบ่งเป็นการเพิกถอนโดยสมัครใจ 10 บริษัท และตลาดหลักทรัพย์สั่งเพิกถอน 16 บริษัท ขณะที่ไม่มีบริษัทจดทะเบียนเข้าใหม่ ณ สิ้นปี 2542 มีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งสิ้น 392 บริษัท

ณ สิ้นปี 2542 ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปิดที่ระดับ 481.92 จุด สูงขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 35.44 และมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด ณ สิ้นปีเท่ากับ 2,193.07 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2541 ร้อยละ 72.93 ขณะที่ภาวะการซื้อขายคึกคักขึ้น โดยมีมูลค่าการซื้อขายเท่ากับ 1,609.79 พันล้านบาท หรือเฉลี่ย 6,570.56 ล้านบาทต่อวัน ทำการเปรียบเทียบกับ 3,504.79 ล้านบาทต่อวันทำการในปี 2541

ผลกำไรของบริษัทจดทะเบียนที่ลดลงได้ทำให้อัตราเงินปันผลตอบแทนเฉลี่ยของทั้งตลาดในปี 2542 ลดลงอยู่ที่ระดับร้อยละ 0.61 เทียบกับร้อยละ 1.34 ในปี 2541 และอัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น (P/E Ratio) ของตลาดหลักทรัพย์มีค่าสูงขึ้นเป็น 14.70 เท่า เทียบกับ 10.04 เท่า ในปี 2541

ปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนการซื้อขายหลักทรัพย์ของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์อีกด้วย โดยผู้ลงทุนต่างประเทศซึ่งเคยซื้อสุทธิมาโดยตลอด เริ่มมีการขายสุทธิเกิดขึ้นในปี 2542 โดยมีปริมาณการขายสุทธิคิดเป็นเงิน 3,134.14 ล้านบาท ขณะที่กลุ่มผู้ลงทุนบุคคลภายในประเทศเริ่มเป็นผู้ซื้อสุทธิคิดเป็นเงิน 6,006.17 ล้านบาท และยังเป็นกลุ่มที่มีปริมาณการซื้อขายสูงสุด โดยมีมูลค่าการซื้อขาย 2,114.9 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 65.69 ของมูลค่าการซื้อขายรวม รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้ลงทุนต่างประเทศที่มีมูลค่าการซื้อขาย 946.88 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.41 และกลุ่มผู้ลงทุนสถาบันในประเทศ ซึ่งประกอบด้วย บริษัทหลักทรัพย์และกองทุนรวม มีมูลค่าการซื้อขาย 157.7 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.89

ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ปี 2543

การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2543 ค่อนข้างเป็นไปอย่างซบเซา เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยจากต่างประเทศ การที่ภาวะเศรษฐกิจไทยโดยรวมฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำให้การปรับตัวด้านพื้นฐานของบริษัทจดทะเบียนและการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ทว่าเป็นไปอย่างช้าๆ ประกอบกับการที่ผู้ลงทุนยังขาดความมั่นใจต่อพื้นฐานเศรษฐกิจโดยรวม และแนวโน้มภาวะตลาดหลักทรัพย์ จึงส่งผลให้มีการชะลอการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในช่วงครึ่งหลังของปี ขณะเดียวกันได้มีปัจจัยต่างประเทศที่สำคัญหลายประการซึ่งส่งผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ไทย ได้แก่ การปรับลดน้ำหนักตลาดหลักทรัพย์ไทยในการคำนวณดัชนี MSCI ความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจและตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา และราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ผันผวนและอยู่ในระดับสูง เป็นต้น

ความซบเซาของภาวะตลาดหลักทรัพย์ได้สะท้อนผ่านระดับราคาหลักทรัพย์และมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ โดย ณ สิ้นปี 2543 ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Set Index) ปิดที่ระดับ 269.19 จุด ลดลงร้อยละ 44.1 จากระดับ 481.92 จุด ณ สิ้นปี 2542 และดัชนี Set50 Index ณ สิ้นปี 2543 ปิดที่ระดับ 18.63 จุด ลดลงร้อยละ 46.4 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับ 34.74 จุด ณ สิ้นปี 2542 นอกจากนี้ระดับราคาหลักทรัพย์โดยทั่วไปก็ได้ปรับตัวลดลงมาโดยตลอดตั้งแต่ช่วงต้นปี โดย Set Index มีระดับสูงสุดที่ 498.46 จุด เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 และระดับต่ำสุดที่ 250.60 จุด เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2543 โดยการปรับตัวลดลงของดัชนีราคาหลักทรัพย์สอดคล้องกับทิศทางการปรับตัว

ของมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดรวม (Market Capitalization) ที่มีมูลค่าลดลงจาก 2,193 พันล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2542 เหลือเพียงมูลค่ารวม 1,279 พันล้านบาท ณ สิ้นปี 2543 หรือลดลงร้อยละ 41.7

ในด้านปริมาณและมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ก็ลดลงเช่นเดียวกัน โดยปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี 2543 มีจำนวนทั้งสิ้น 60,503 ล้านหน่วย ลดลงถึงร้อยละ 37.2 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการซื้อขายจำนวน 96,323 ล้านหน่วย ในปี 2542 ในขณะที่มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี 2543 มีมูลค่ารวม 923,697 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 42.6 เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่ารวม 1,609,787 ล้านบาท ในปี 2542 ทั้งนี้ มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์เฉลี่ยต่อวันทำการได้ลดลงเหลือ 3,740 ล้านบาทต่อวัน เปรียบเทียบกับมูลค่าเฉลี่ย 6,571 ล้านบาทต่อวัน ในปี 2542 หรือลดลงร้อยละ 43.1

เมื่อพิจารณาการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี 2543 จำแนกตามประเภทผู้ลงทุน พบว่า ผู้ลงทุนประเภทบุคคลภายในประเทศเป็นกลุ่มที่มีปริมาณการซื้อขายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62 ของมูลค่าการซื้อขายรวม โดยมีการซื้อขายรวมเป็นยอดซื้อสุทธิทั้งสิ้น 34,016 ล้านบาท รองลงมา คือ กลุ่มผู้ลงทุนต่างประเทศ ซึ่งมีมูลค่าการซื้อขายคิดเป็นร้อยละ 32 ของมูลค่าการซื้อขายรวม โดยมียอดขายสุทธิทั้งสิ้น 33,068 ล้านบาท ในขณะที่ผู้ลงทุนสถาบันภายในประเทศเป็นกลุ่มที่มีมูลค่าการซื้อขายน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6 ของมูลค่าการซื้อขายรวม และมียอดซื้อสุทธิทั้งสิ้น 948 ล้านบาท

เมื่อสิ้นปี 2543 อัตราส่วนราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้น (P/E Ratio) ของตลาดหลักทรัพย์มีค่า 5.52 เท่า ลดลงจาก 14.70 เท่า เมื่อสิ้นปี 2542 ทั้งนี้ เป็นเพราะราคาหลักทรัพย์ในปี 2543 มีการปรับตัวลดลงโดยตลอด ขณะที่ผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนเริ่มปรับตัวดีขึ้น จึงส่งผลให้อัตราเงินปันผลตอบแทนเฉลี่ยทั้งตลาดเพิ่มขึ้นจากระดับร้อยละ 0.61 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 1.78 ในปี 2543 โดยมีจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์รวมทั้งสิ้น 381 บริษัท มีบริษัทจดทะเบียนเข้าใหม่จำนวน 2 บริษัท และมีบริษัทที่เพิกถอนจากการเป็นบริษัทจดทะเบียน จำนวน 13 บริษัท โดยเป็นการเพิกถอนโดยความสมัครใจ จำนวน 7 บริษัท และถูกตลาดหลักทรัพย์สั่งเพิกถอนเนื่องจากเป็นบริษัทที่เข้าข่ายถูกเพิกถอนและไม่สามารถดำเนินการเพื่อปรับปรุงฐานะการเงินได้ตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด จำนวน 6 บริษัท

ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ ปี 2544

การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อยู่ในภาวะที่ค่อนข้างผันผวน แต่คึกคักตลอดทั้งปี 2544 โดยการซื้อขายหลักทรัพย์รวมตลอดปีมีมูลค่าทั้งสิ้น 1,578 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 71 ทั้งนี้ ในระหว่างปีมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนหลายประการ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยปัจจัยภายในประเทศที่สำคัญได้แก่ การชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อต้นปี 2544 และการพิจารณาคดีการจงใจปกปิดบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรี ส่วนปัจจัยต่างประเทศ ได้แก่ การชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจโลก และปัญหาผู้ก่อการร้าย ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ลงทุนทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย

ความผันผวนของภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์สะท้อนผ่านการเคลื่อนไหวของดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Set Index) โดยในปี 2544 Set Index ปิดตลาดที่ระดับ 272.03 จุด ณ วันที่ 3 มกราคม และปรับตัวสูงขึ้นสู่ระดับ 334.10 จุด เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ หลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้ง และอยู่ในระดับที่ทรงตัวในช่วงกลางปี หลังจากนั้น Set Index ได้ปรับเพิ่มขึ้นสู่จุดสูงสุดของปีที่ระดับ 342.56 จุด เมื่อวันที่ 6 กันยายน ก่อนการเกิดเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ส่งผลให้ดัชนีราคาหุ้นปรับตัวลดลงอย่างรุนแรงสู่จุดต่ำสุดในรอบปีที่ระดับ 265.22 จุด เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน และค่อยๆ ปรับตัวดีขึ้น จนปิดตลาด ณ สิ้นปี ที่ระดับ 303.85 จุด เพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากสิ้นปี 2543 การปรับตัวเพิ่มขึ้นของระดับราคาหลักทรัพย์ดังกล่าว ประกอบกับการรับหลักทรัพย์จดทะเบียนที่มีมูลค่าตามราคาตลาดสูง เช่น หุ้นสามัญของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ส่งผลให้มูลค่าหลักทรัพย์จดทะเบียนตามราคาตลาด (Market Capitalization) ณ สิ้นปี 2544 เพิ่มขึ้นเป็น 1,607 พันล้านบาท จาก 1,279 พันล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2543

การซื้อขายหลักทรัพย์โดยทั่วไปในปี 2544 ค่อนข้างคึกคักกว่าปีก่อน โดยการซื้อขายเฉลี่ยต่อวันทำการมีมูลค่ารวม 6,440 ล้านบาท/วัน เพิ่มขึ้นจาก 3,740 ล้านบาท/วันในปี 2543 โดยมีมูลค่าการซื้อขายสูงสุดของปีอยู่ที่ 23,223 ล้านบาท เมื่อวันที่ 26 มกราคม และต่ำสุดที่ 1,063 ล้านบาท เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน เมื่อพิจารณามูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์จำแนกตามประเภทผู้ลงทุนแล้ว ปรากฏว่ากลุ่มผู้ลงทุนในประเทศประเภทบุคคลเป็นผู้ที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์มากที่สุดที่มีมูลค่าการซื้อขายสูงสุดในช่วงปี 2544 และเป็นผู้ซื้อสุทธิเพียงกลุ่มเดียวด้วยมูลค่า 6,963 ล้านบาท สำหรับกลุ่มผู้ลงทุนต่างประเทศและผู้ลงทุนสถาบันในประเทศ เป็นผู้ขายสุทธิด้วยมูลค่า 6,426 ล้านบาท และ 538 ล้านบาท ตามลำดับ

ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ ปี 2545

ภาวะตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2545 ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงครึ่งปีแรก การซื้อขายหลักทรัพย์เป็นไปอย่างคึกคัก โดยดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์ (Set Index) ปรับตัวขึ้นสู่ระดับสูงสุดที่ 426.45 จุด ในวันที่ 13 มิถุนายน 2545 ก่อนที่จะปรับตัวลดลงในช่วงครึ่งหลังของปี ตามความไม่แน่นอนของปัจจัยภายนอกประเทศ อย่างไรก็ตาม ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์ ณ สิ้นปี 2545 ยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าปีก่อน โดยปิดที่ 356.48 จุด เทียบกับ 303.85 จุด ณ สิ้นปี 2544

เมื่อเปรียบเทียบกับตลาดหลักทรัพย์อื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ตลาดหลักทรัพย์ไทยเป็นตลาดที่ให้ผลตอบแทนดีที่สุดในเอเชีย กล่าวคือ ในขณะที่ Set Index ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.3 ดัชนีราคาหุ้นของตลาดหลักทรัพย์อื่นๆ ส่วนใหญ่จะปรับตัวลดลง เช่น ตลาดหลักทรัพย์ในมาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ลดลงร้อยละ 7.1 ร้อยละ 17.4 และร้อยละ 12.8 ตามลำดับ ส่วนตลาดหลักทรัพย์ในอินโดนีเซียปรับตัวเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 8.4 ซึ่งน้อยกว่าการขยายตัวของตลาดหลักทรัพย์ไทยถึง 2 เท่า

การเพิ่มขึ้นของระดับราคาหลักทรัพย์ดังกล่าว ประกอบกับการมีบริษัทจดทะเบียนเข้าใหม่ 18 บริษัท ซึ่งมีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalisation) 40.8 พันล้านบาท ส่งผลให้มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดรวมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ สิ้นปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 1,986 พันล้านบาท เทียบกับ 1,607 พันล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2544 โดยสัดส่วนของมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดรวมของตลาดหลักทรัพย์ฯ ในปี 2545 อยู่ที่ร้อยละ 3.7 ของมูลค่ารวมของตลาดหลักทรัพย์ต่างๆ ในเอเชีย (ไม่รวมญี่ปุ่น)

มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี 2545 ปรับตัวสูงขึ้นจากปีก่อนค่อนข้างมาก โดยมีมูลค่าการซื้อขายเฉลี่ยต่อวันทำการ 8,357 ล้านบาท เทียบกับมูลค่าเฉลี่ย 6,440 ล้านบาทในปีก่อน โดยมีมูลค่าการซื้อขายสูงสุด 23,173 ล้านบาท เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2545 และต่ำสุด 1,516 ล้านบาท เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2545 ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ลงทุนต่างประเทศกลับมามียอดซื้อสุทธิเป็นครั้งแรกในรอบ 4 ปี โดยมีมูลค่าซื้อสุทธิ 14,338 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นต่อตลาดหลักทรัพย์ไทยที่ดีขึ้น

การที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ มีแนวโน้มที่ดีขึ้นในปี 2545 สาเหตุสำคัญมาจากการที่ปัจจัยพื้นฐานภายในประเทศโดยรวมปรับตัวดีขึ้นอย่างค่อนข้างชัดเจน ได้แก่

1. เศรษฐกิจไทยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้ค่อนข้างมาก โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.9 ร้อยละ 5.1 ร้อยละ 5.8 และร้อยละ 6.1 ในไตรมาสที่ 1 ไตรมาสที่ 2 ไตรมาสที่ 3 และไตรมาสที่ 4 ตามลำดับ
2. อัตราดอกเบี้ยโดยรวมยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำ ทำให้ผู้ลงทุนเริ่มสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อแสวงหาผลตอบแทนที่สูงกว่าดอกเบี้ยเงินฝาก
3. บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีผลประกอบการที่ดีขึ้นอย่างชัดเจนโดยในช่วง 3 ไตรมาสแรกของปี 2545 บริษัทจดทะเบียนจำนวน 286 บริษัท จากยอดรวมบริษัทที่ส่งงบการเงินไตรมาส 3 ทั้งหมด 364 บริษัท ณ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2545 ได้รายงานผลประกอบการที่มีกำไรสุทธิรวม 147,935 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

อย่างไรก็ตามอุปสรรคสำคัญที่กีดกันภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ ในปี 2545 ส่วนใหญ่มาจากปัจจัยต่างประเทศ ซึ่งมีผลต่อการลงทุนในช่วงครึ่งหลังของปีก่อนข้างมากที่สำคัญได้แก่ ความไม่เชื่อมั่นในบริษัทจดทะเบียน อันเป็นผลจากวิกฤตการณ์เวสต์คอมของตลาดหลักทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิรัก ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ลงทุนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ความไม่แน่นอนในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกยังเป็นปัจจัยกีดกันที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

ภาวะตลาดหลักทรัพย์ในปี 2546

ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Set Index) ปรับตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 117 ในปี 2546 ซึ่งถือเป็นตัวเลขการเติบโตที่สูงที่สุดในตลาดโลก โดยปิดที่ระดับ 772.15 จุด ซึ่งเป็นจุดสูงสุดของปี และถือเป็นสถิติสูงสุดในรอบเกือบ 7 ปี นับตั้งแต่ดัชนีเคยปิดที่ 727.56 จุด เมื่อสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ด้านมูลค่าหลักทรัพย์จดทะเบียนตามราคาตลาดรวม (Market Capitalisation) ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ขยายตัวเป็น 4,790 พันล้านบาท จาก 1,986 พันล้านบาทในปีก่อน คิดเป็นการขยายตัวถึงร้อยละ 141 นอกจากนี้มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์เฉลี่ยต่อวันก็พุ่งสูงขึ้นเป็น

18,908 ล้านบาท เทียบกับ 8,657 ล้านบาทในปี 2545 โดยมูลค่าการซื้อขายรายวันได้ปรับตัวสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ถึง 64,264 ล้านบาท ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546

ส่วนดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (Mai Index) ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 170 ในปี 2546 โดยปิดที่ระดับ 343.70 จุด มูลค่าหลักทรัพย์จดทะเบียนตามราคาตลาดรวมในตลาดหลักทรัพย์ใหม่เพิ่มขึ้นจาก 3,798 ล้านบาท ณ สิ้นปี 2545 เป็น 13,691 ณ สิ้นปี 2546 นอกจากนี้ มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์เฉลี่ยต่อวัน เพิ่มขึ้นเป็น 122 ล้านบาท เทียบกับ 58 ล้านบาทในปี 2545

เมื่อพิจารณามูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์รวมในปี 2546 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ใหม่ จำแนกตามประเภทของผู้ลงทุน พบว่าผู้ลงทุนไทยได้กลายมาเป็นตัวขับเคลื่อนดัชนีที่สำคัญ โดยผู้ลงทุนสถาบันในประเทศและผู้ลงทุนรายบุคคลในประเทศ ต่างเป็นผู้ซื้อสุทธิถึง 19,742 ล้านบาท และ 4,796 ล้านบาท ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ลงทุนต่างประเทศกลับเป็นผู้ขายสุทธิถึง 24,538 ล้านบาท ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าดัชนีราคาหุ้นสามารถปรับตัวสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผู้ลงทุนต่างประเทศจะมีการขายหุ้นออกมามากก็ตาม

ภาวะตลาดหลักทรัพย์ฯ ในปี 2547

ดัชนีราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Set Index) ณ สิ้นปี 2547 ปิดที่ระดับ 668.10 จุด ปรับตัวลดลงร้อยละ 13.50 เมื่อเทียบกับระดับ 772.15 จุด ณ สิ้นปี 2546 แต่ในระหว่างปี ดัชนี Set Index ได้ปรับตัวขึ้นสูงสุดถึง 794.01 จุด เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2547 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดในรอบเกือบ 7 ปี นับแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมา ก่อนที่จะปรับตัวลดลงต่ำสุดที่ระดับ 581.61 จุด เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2547 ในขณะที่มูลค่าหลักทรัพย์จดทะเบียนตามราคาตลาด ณ สิ้นปี 2547 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 4,522 พันล้านบาท ลดลงร้อยละ 5.60 เมื่อเทียบกับมูลค่า 4,790 พันล้านบาท ณ สิ้นปี 2546 อย่างไรก็ตาม ในส่วนของมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นจากปีก่อน โดยตลอดปี 2547 มีมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์รวมทั้งสิ้น 5,024 พันล้านบาท และเฉลี่ยวันละ 20,508 ล้านบาท เทียบกับมูลค่ารวม 4,670 พันล้านบาท และเฉลี่ย 18,908 ล้านบาท ในปี 2546 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 7.60 และ 8.50 ตามลำดับ

สำหรับดัชนีหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Mai Index) ปิด ณ สิ้นปี 2547 ที่ระดับ 188.07 จุด ปรับตัวลดลงร้อยละ 45 จากระดับ 343.70 จุด ณ สิ้นปี 2546 โดยการซื้อขายหลักทรัพย์ ในปี 2547 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 34,221 ล้านบาท ในปี 2546 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.30 และ 14.80 ตามลำดับ ขณะที่มูลค่าหลักทรัพย์จดทะเบียนตามราคาตลาด ณ สิ้นปี 2547 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 11.70 พันล้านบาท เทียบกับ 13.70 พันล้านบาท ณ สิ้นปี 2546 หรือลดลงร้อยละ 14.60

เมื่อพิจารณามูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์รวมในปี 2547 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Mai) จำแนกตามกลุ่มผู้ลงทุน จะพบว่าผู้ลงทุนต่างประเทศได้กลายมาเป็นตัวขับเคลื่อนดัชนีราคาหลักทรัพย์ที่สำคัญ โดยในปี 2547 ผู้ลงทุนต่างประเทศได้กลับมาเป็นผู้ซื้อสุทธิถึง 5,646 ล้านบาท หลังจากเป็นผู้ขายสุทธิถึง 24,538 ล้านบาท ในปี 2546 นอกจากนี้ ผู้ลงทุนสถาบันในประเทศยังคงเป็นผู้ซื้อสุทธิต่อเนื่องจากปี 2546 โดยมียอดซื้อสุทธิทั้งสิ้น 2,790 ล้านบาท ซึ่งส่งผลให้ผู้ลงทุนสถาบันในประเทศมียอดซื้อสุทธิในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา (2546-2547) มากถึง 2,532 ล้านบาท ในขณะที่ผู้ลงทุนประเภทบุคคลในประเทศ เป็นผู้ขายสุทธิ 8,436 ล้านบาท เทียบกับปี 2546 ที่มียอดซื้อสุทธิ 4,796 ล้านบาท

ภาวะตลาดหลักทรัพย์ในปี 2548

ดัชนีหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET Index) ณ สิ้นปี 2548 ปิดที่ระดับ 713.73 จุด ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 เมื่อเทียบกับระดับ 668.10 จุด ณ สิ้นปี 2547 ขณะเดียวกัน มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดรวมขยายตัวร้อยละ 13 จากมูลค่ารวม 4.5 ล้านล้านบาท ในปี 2547 เพิ่มขึ้นเป็น 5.1 ล้านล้านบาท ในปี 2548 อย่างไรก็ตามในส่วนของมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ลดลงร้อยละ 20 จาก 5.0 ล้านล้านบาท ในปี 2547 เหลือ 4.0 ล้านล้านบาท ในปี 2548 โดยมีมูลค่าการซื้อขายเฉลี่ยวันละ 16,454 ล้านบาท

ผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2547 โดยอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทนเฉลี่ย (Market Dividend Yield) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.75 ณ สิ้นปี 2547 เป็นร้อยละ 3.37 ณ สิ้นปี 2548 สำหรับอัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิเฉลี่ย (Market P/E Ratio) ณ สิ้นปี 2548 ยังไม่เปลี่ยนแปลงจากรดับ 9.40 ณ สิ้นปี 2547

ดัชนีราคาหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai index) ปิด ณ สิ้นปี 2548 ที่ระดับ 158.23 จุด ปรับตัวลดลงร้อยละ 16 จากระดับ 188.07 จุด ณ สิ้นปี 2547 ขณะที่มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดรวมเพิ่มขึ้นเป็น 14,314 ล้านบาท ณ สิ้นปี 2548 จาก 11,703 ล้านบาท ณ สิ้นปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 22 และการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี 2548 มีมูลค่ารวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 จากมูลค่า 34,221 ล้านบาท ในปี 2547 เป็น 35,941 ล้านบาท ในปี 2548

ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในปี 2548 มีผลกระทบต่อการลงทุนไม่มากนัก กล่าวคือ การที่หนี้สินของบริษัทจดทะเบียนลดลงมาก เมื่อเทียบกับช่วงก่อนวิกฤต จึงทำให้บริษัทไม่ได้รับผลกระทบนับจากการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ย และการที่บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มพลังงานและธุรกิจการเงินมีส่วนที่สูง จึงทำให้ภาพรวมการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ไม่ถูกรบกวนจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันมากนัก นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยสามารถควบคุมการแพร่กระจายของโรคไข้หวัดนกในรอบล่าสุดได้ดี จึงทำให้ผลกระทบจากการระบาดของโรคในปี 2548 มีค่อนข้างจำกัด